

Projekt

Kikåsdeponin från avfall till biologisk mångfald

Län och kommun

Västra Götalands län, Mölndal

Kommunens projektansvarige

Kontakta kommunen för information om projektansvarig.

Övriga kontaktpersoner

Kontakta kommunen för information om övriga kontaktpersoner.

Projektbeskrivning

Projektnummer	Status	Gott exempel	Projektets tema
17134234	Avslutat	Nej	Övrigt
Projektets startår	Projektstart	Projektsslut	Nytt Projektsslut
2017	2017-01-01	2019-12-31	-
Tätortsnära	Kmn diarienummer	Lst diarienummer	Projektet drivs av
Projektet är tätortsnära	TEN 487/13	501-40582-2016	Kommun

Sammanfattning

På Kikås deponin i Mölndal som är fullt sluttäck 2018 arbetar Mölndals stads tekniska förvaltning med att på bästa sätt förvalta deponin sett ur ett mer långsiktigt perspektiv. Ett projekt där bästa möjliga förutsättningar för biologisk mångfald har initierats och drivs av tekniska förvaltningen. En inventering av området som är 32 ha stort har genomförts under 2015. Inventeringen har utmynnat i en handlingsplan för området. Stäppartade torrängar är idag sällsynta i Sverige och det är denna naturtyp som är förebild i skapandet av Kikås, eftersom området redan idag har flera kvaliteter, så som solbelyst och öppet landskap samt goda förutsättningar för att kunna utvecklas till en naturtyp med hög biologisk mångfald. Målarter för projektet är vildbin, fjärilar och fåglar.

Syfte

Projektet ska skapa förutsättningar för ökad biologisk mångfald i området och dess närhet samtidigt som vi vill tillgängliggöra ett tätortsnära naturområde för en bred målgrupp. Området har som primär uppgift att gynna pollinatörer så som vildbin, humlor och fjärilar genom sådd av specifika örter och baljväxter. Genom olika åtgärder bidrar vi till att skapa förutsättningar för att öka den biologiska mångfalden och även bidra till skapa gynsamma förhållande främst för ekosystemtjänsten pollinering. Vi ska också synliggöra ekosystemtjänster och sprida kunskaper om vad man kan göra för att gynna den biologiska mångfalden.

Bakgrund

Kikås avfallsanläggning består till största del av en gammal deponi från 1936 (avslutades 2008) och omfattar cirka 32 ha. Mölndals stad arbetar med att sluttäcka deponin och stora delar är redan sluttäckta och hela arbetet beräknas vara klart 2018. En del verksamhet kommer även fortsättningsvis finnas kvar inom det aktuella området. Tekniska förvaltningen inom Mölndals stad som driver och sköter anläggningen har sedan 2014 arbetat med ett projekt inom ramarna för ökad biologisk mångfald för att på bästa möjliga sätt kunna förvalta det 32 ha stora området. Målet är att skapa bästa möjliga förutsättningar för ökad biologisk mångfald. I direkt anslutning öst/sydöst om verksamhetsområdet ligger Rambo mosse, ett område som är utpekad i Länsstyrelsens program för skydd av tätortsnära naturområden och där reservatsbildning pågår. Områdets tätortsnära läge gör att det blir mycket lättillgängligt för allmänheten. Projektet har hämtat stor inspiration från Örebro kommuns arbete med Oset och deras gamla deponi i anslutning till Hjälmaran.

Inom området planeras för en kretsloppspark dit invånare enkelt kan lämna potentiellt avfall till återanvändning. Vidare kommer nya promenad- ströv- och löpstråk att anläggas i angränsning till området vilket möjliggör att synliggöra och skapa någon form av centrum för frågor kring biologisk mångfald och ekosystemtjänster och därmed utbilda människor som är i rörelse vid Kikås och närliggande område.

En inventering av området har gjorts under 2015 för att kunna ta fram en handlingsplan för området och under 2016 har tekniska förvaltningen sått in ca 3 ha svenska ängsfröer vilka planeras skötas genom slåtter under andra halvan av 2017. Inom dessa 3 ha har även bibäddar och stenrösen anlagts och död ved har placerats ut i området.

Allt eftersom Kikås deponin sluttäcks finns goda förutsättningar för att skapa en miljö som är ovanlig i landskapet. En torr stäppliknande miljö är ett utmärkt habitat för solälskande insekter. Vildbin (humlor och solitärbin) och fjärilar är två artgrupper som förknippas med denna typ av miljö men även fåglar är en av de totalt tre målarter som satts upp inom ramarna för projektet. Området ska hållas så öppet att ingen vegetation med djupgående rötter som kan etablera sig och träna igenom tätskiktet sprids och får fäste på området. Stäppartade torrängar är oftast kalkrika slåtter och/eller beteshävdade marker med lång kontinuitet men denna naturtyp är idag sällsynt i Sverige. Stäppartade torrängar är en förebild i skapandet och förvaltningen av Kikås. Så lokala fröer som möjligt ska användas vid insådd, särskilt när det gäller de ovanliga (kalkgynnade) arterna. Finns inte detta kommer svenska fröer från Veg Tech att användas. Utöver skapandet av stäppartade torrängar fokuserar projektet även på att upprätta föda och boplatser som attraherar många djur som är viktiga i födosökningen för framförallt målarterna.

Lokala aktörer

Inventeringen och handlingsplanen är utförd i samarbete med Onsala biokonsult.

Projektets bidrag till miljökvalitetsmålen och långsiktigt och varaktigt naturvårdsarbete i kommunen

Åtgärderna som genomförs inom ramarna för projektet bidrar till att framförallt stärka miljömålet ett rikt växt och djurliv.

Projektets långsiktiga effekter

På lång sikt är Kikås hemvist åt en mängd djur och växter med fokus på de tidigare beskrivna målarterna, hit kommer även många andra arter för att födosöka och fortplanta sig. Människor är i rörelse i området och genom dess utformning ökar intresset och kunskapen hos invånare som besöker Kikås angående biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Genomförande och erfarenheter

Åtgärd 1: Insådd av 7.5 ha med diverse ängsfröer under en tidsperiod av 3 år.

Genomfört under 2017: Insådd har skett på ca 2.5 ha och goda resultat har observerats. För ändamålet köptes 75 kg fröer in under 2017. Ytterligare 2.5 ha planeras att sås in under hösten 2018 och 2.5 ha under hösten 2019.

Tidsplanen har uppfyllts. Däremot har det visat sig att insådden sker smidigast för verksamheten på tidig höst istället för vår. Det har visat sig att många insekter söker sig till de insådda ytorna och således har projektet fungerat. Det är därför tydligt att om man förser ytor med mat (ängsblommorna), vatten och "bostäder" så kommer insekterna. All insådd har skett utifrån ursprunglig plan med mycket gott resultat. Insådd om ca totalt 8 hektar ängsmark med där tillhörande slåtter.

Åtgärd 2: Uppförande av sandbädd för framförallt vildbin.

Genomfört under 2017: Ca 400 ton sand har köpts in och lagts ut på den yta som planerades efter framtagna vildbiinventering. Tidsplanen har hållit även här och under 2018 kan det möjligtvis komma köpas in mer sand.

Åtgärd 3: Att under 2018 planera och bygga Sveriges största insektshotell. Denna åtgärd är påbörjad och kommer slutföras enligt plan. Hotellet kommer att invigas under sommaren 2019.

Hotellet invigdes 18/6 2019. Medarbetare från staden, politiker, media och några invånare (ca 60-tal totalt) var på plats. Platsen är uppmärkt med vägskylt, parkeringsplatser finns tillgängligt och området underhålls av Mölndals stad. Länsstyrelsen gjorde ett studiebesök den 11/9 2019. En inventering gjordes även under sommaren 2019.

Projektets initiala och långsiktiga effekter från naturvårdssynpunkt

Syftet och de långsiktiga effekter som projektet ska uppnå är redovisade i ansökan och dess bilagda naturvärdesinventering från 2015.

Åtgärd 1: Syftet är att skapa förutsättningar för ökad biologisk mångfald, med inriktning på vildbin, fjärilar och fåglar.

Åtgärd 2: Samma syfte som åtgärd 1 med fokus på vildbin.

Åtgärd 3: En kommersiell, pedagogisk anläggning där det viktiga är att poängtera behovet av att värna den biologiska mångfalden samt att exemplifiera enkla åtgärder för den enskilda kommuninvånaren i sin trädgård.

Samverkan med flera aktörer

Klangs schakts och gräv AB är konsulten som bygger insektshotellet.

Onsala biokonsult är den involverade konsulten som har inventerat deponin och tagit fram åtgärdsförslag och plan.

Hur kommer projektets återstående uppföljning och utvärdering att gå till

Åtgärd 1: En översiktlig inventering kommer att göras med frekventa mellanrum under återstående projekttid, för att utvärdera huruvida insådden tagit sig samt om vi når det resultat vi syftar till. Kortfattat: om insekterna hittar dit! En uppföljande inventering under vår/sommar 2019 kommer att ske.

Åtgärd 2: En översiktlig inventering även här med syfte att säkerställa sandbäddens funktion. Denna inventering kommer att ske först under 2019 då bibädden kommer bli inramad av ängsblommor.

Åtgärd 3: Det är först när insektshotellet är byggt och uppfört som slutsatser kan dras huruvida syftet är uppfyllt. Detta kommer ske under 2019.

Åtgärder och kostnader i projektet

Åtgärdsnummer		Startdatum	Slutdatum
1		2017-01-01	2017-01-01
Total kostnad	Sökt bidrag	Värde av ideellt arbete	
375 000 kr	161 000 kr	0 kr	
Åtgärdskategori			
05 - Restaurering av områden, naturtyper eller bestånd av arter som bedöms värdefulla från naturvårdssynpunkt			
Åtgärdstyp		Mätvärde	Enhet
44 - Biotopförbättrande åtgärder		75000	m2
Huvudsakligt miljömål	Naturtyp	Organismgrupp	Inriktning
16 - Ett rikt växt- och djurliv	10 - Övrigt	05 - Ryggradslösa djur	01 - Naturvärde
Huvudsakligt friluftsdelmål		Ekosystemtjänst	
0 - Ej vald		08 - Pollinering	
Genomförd i sin helhet		År	
Ja		2019	
Motivering			
Ingen information			

Åtgärd / Metod / Planerat resultat

Markförberedning och insådd av i första hand lokala, i andra hand svenska fröer avseende 2,5 ha varje år under tre års tid. Sådd sker under våren varje år för bästa resultat.

Förvaltning av resultat efter projektiden

Mölnåls stad äger och förvaltar den aktuella marken. Området kommer att ingå i ett större projekt med återbruk och avfallsminimering, ökat friluftsliv, rekreation och hälsa.

Åtgärdsnummer		Startdatum	Slutdatum
2		2017-01-01	2017-01-01
Total kostnad	Sökt bidrag	Värde av ideellt arbete	
86 000 kr	37 000 kr	0 kr	
Åtgärdskategori			
05 - Restaurering av områden, naturtyper eller bestånd av arter som bedöms värdefulla från naturvårdssynpunkt			
Åtgärdstyp		Mätvärde	Enhet
45 - Gynna enskilda arter		100	m2
Huvudsakligt miljömål	Naturtyp	Organismgrupp	Inriktning
16 - Ett rikt växt- och djurliv	10 - Övrigt	05 - Ryggradslösa djur	01 - Naturvärde
Huvudsakligt friluftsdelmål		Ekosystemtjänst	
0 - Ej vald		08 - Pollinering	
Genomförd i sin helhet		År	
Ja		2017	
Motivering			
Ingen information			

Åtgärd / Metod / Planerat resultat

Uppförande av sandbäddar för målart (vildbin) vilket även kommer att gynna även andra insekter och skapa förutsättningar för ökad biologisk mångfald. Aktiviteten är planerad att genomföras under våren.

Förvaltning av resultat efter projektiden

Kommunen förvaltar området och insatsen med bibäddar och säkerställer dess fortsatta långsiktiga existens

Åtgärdsnummer		Startdatum	Slutdatum
3		2018-01-01	2018-01-01
Total kostnad	Sökt bidrag	Värde av ideellt arbete	
238 000 kr	102 000 kr	0 kr	
Åtgärdskategori			
06 - Information, folkbildning och annan kunskapsspridning om naturvård och därmed sammanhängande friluftsliv			
Åtgärdstyp		Mätvärde	Enhet
53 - Informationscentral		1	st
Huvudsakligt miljömål	Naturtyp	Organismgrupp	Inriktning
16 - Ett rikt växt- och djurliv	09 - Generell naturtyp	05 - Ryggradslösa djur	01 - Naturvärde
Huvudsakligt friluftsdelmål		Ekosystemtjänst	
0 - Ej vald		08 - Pollinering	
Genomförd i sin helhet		År	
Ja		2019	
Motivering			
Ingen information			

Åtgärd / Metod / Planerat resultat

Uppförande av Sveriges största, av människan byggda insekshotell, där vi ges möjlighet att informera om bostadsbristen för insekter till invånare i staden samt vad de kan göra själva för att motverka bristen på bostäder för insekter. Aktiviteten är planerad till att genomföras mellan mars och september månad.

Förvaltning av resultat efter projektiden

Området ägs och förvaltas av kommunen och insekshotellet driftas och sköts långsiktigt av densamma genom tekniska förvaltningen och insatsen är en del av en större informationskampanj om betydelsen av ökad biologisk mångfald.

Kostnader per kostnadsslag

Arbetskostnad	1 000 000 kr
Material	1 000 000 kr

Köpta tjänster	77 700 kr
Resor	0 kr
Övrigt	0 kr
Summa (kr)	2 077 700 kr

Summering åtgärder

Åtgärdsnummer		Total kostnad	Sökt bidrag & Beviljat bidrag	Värde av ideellt arbete
1	Ansökan Utfall	375 000 kr 375 000 kr	161 000 kr 161 000 kr	0 kr 0 kr
2	Ansökan Utfall	86 000 kr 102 700 kr	37 000 kr 50 000 kr	0 kr 0 kr
3	Ansökan Utfall	238 000 kr 1 600 000 kr	102 000 kr 239 000 kr	0 kr 0 kr
Summa	Ansökan Utfall	699 000 kr 2 077 700 kr	300 000 kr 450 000 kr	0 kr 0 kr

Observera att detta projekt skapats innan 2018-02-12 och att svaret på nedanstående fråga specifikt berör förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Omfattar ansökan åtgärder för vilka stöd sökts eller beviljats enligt annan författning?

Nej

Finansiering

Typ av finansiär	Namn/Kommun		Intyg bilaga
Kommun	Mölnadal		1
Period från	2019-12-31	Period till	2017-01-01
Kontanta medel	Egen arbetsinsats inkl LKP		Värde av ideellt arbete
300 000 kr	99 500 kr		0 kr
Totalt	300 000 kr	99 500 kr	0 kr

Villkor

Id	Beskrivning	Uppfylld
01 V Göt.	Bidraget får enbart användas för de åtgärder som anges i detta beslut.	Ja
02 V Göt.	De resultat som finns beskrivna i detta beslut ska uppnås för att sökanden ska få rätt till hela bidraget.	Ja
03 V Göt.	Eventuella förändringar i projektets åtgärder och resultat eller tidplan ska anmälas skriftligt och godkännas av Länsstyrelsen innan de utförs. Om projektet inte kan fullföljas ska Länsstyrelsen underrättas omgående.	Ja
04 V Göt.	Verksamhetsrapportering ska göras i LONA-registret och en underskriven rapport ska lämnas in till Länsstyrelsen senast den 1 mars varje år. Villkoret gäller fleråriga projekt som har genomfört åtgärder föregående verksamhetsår. Verksamhetsrapport krävs inte samma år som projektet slutrapporteras.	Ja
05 V Göt.	En slutrapport ska göras i LONA-registret och en underskriven rapport ska lämnas in till Länsstyrelsen senast tre månader efter det att projektet är genomfört.	Ja
06 V Göt.	Faktiska utgifter samt kostnad för arbetstid (både kommunal och ideell) ska kunna verifieras på begäran av Länsstyrelsen. Nedlagd arbetstid ska bokföras kontinuerligt i tidredovisningssystem eller motsvarande. Används projektdagböcker för att bokföra nedlagd arbetstid ska dessa attesteras kontinuerligt.	Ja
07 V Göt.	Vid marknadsföring och information om projektet, och i alla dokument som framställs inom projektet ska det tydligt framgå att "Statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt är medfinansierat för genomförandet av detta projekt". Det gäller böcker, rapporter, broschyrer, informationstavlor, pressmeddelanden, webbplatser med mera. Naturvårdsverkets symbol "LONA" ska användas.	Ja
09 V Göt.	Alla dokument som tas fram i projektet ska sparas och finnas tillgängliga i lämpligt digitalt format (exempelvis pdf), som möjliggör att de kan läsas upp i talsyntesprogram. Dokumenten får av denna anledning inte vara inscannade.	Ja
10 V Göt.	Ett representativt foto för projektet ska läggas in som bilaga i LONA-tjänsten senast i samband med första verksamhetsrapport.	Ja
10 (11) V Göt.	Projektet ska vara slutfört 2019-12-31. Efter godkännande av Länsstyrelsen kan projektet förlängas upp till fyra år från startdatum.	Nej
11 (12) V Göt.	Åtgärder i kategori 4-6 som kan definieras geografiskt ska fotodokumenteras före och efter genomförd åtgärd. Fotografier som visar att åtgärderna har genomförts ska medfölja slutrapporten för projektet.	Nej
12 (13) V Göt.	Vid byggande av fågeltorn, plattformar, spänger, skylthållare etc. ska miljövänliga material användas i så stor utsträckning som möjligt. Om det inte är möjligt ska Länsstyrelsen kontaktas och motivering lämnas innan valet görs.	Nej
13 (14) V Göt.	Så lokala fröer som möjligt ska användas vid insådd. Detta gäller särskilt de ovanliga och/eller kalkgynnade arterna. I övrigt ska svenskodlade frön användas.	Nej

Godkända ändringar

-

Kommentarer om hur projektets villkor har uppfyllts

En förfrågan har nyligen gjorts gällande villkor 12 (13 Vgöt) har ställts till LONA handläggare på Länsstyrelsen. Då konstruktionen för hotellet behöver vara hållbart rent byggtekniskt samt säkert för allmänheten behöver den bärande konstruktionen vara av tryckimpregnerat virke. Någon återkoppling har inte skett i rapporteradets stund.

Motivering till beslut

Länsstyrelsen gör bedömningen att projektets totalkostnad är motiverad ur naturvårdssynpunkt.

Projektet är angeläget att genomföra för att gynna biologisk mångfald med fokus på pollinerande insekter (t.ex. vildbin), fåglar och fladdermöss i en miljö som man traditionellt inte förknippar med detta.

Projektet bidrar därmed främst till att uppfylla miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt och djurliv.

Politikområden

- Friluftsliv (15 %) Inom projektet ska människor ges möjlighet att i direkt närhet till deponin och området kunna vandra, springa och ev. cykla och samtidigt lära sig mer och bli inspirerade till att verka för en ökad biologisk mångfald. Bohusleden går i anslutning till deponins östra del.
- Tätortsnära (50 %) Området ligger direkt öster om centrala Mölndal och med omfattande bebyggelse i dess närhet. Omvandlingen, planeringen och skötsel av deponin i det tänkta projektet lockar människor och det blir betydligt mer intressant att bo i närheten till ett område som är välskött och planerat i jämförelse med motsatsen.
- Övrigt av betydelse för naturvård (35 %) Åtgärderna kommer att ge ökad biologisk mångfald i och omkring området och det gynnar ett större område än bara den aktuella deponin. Området blir en förlängning av det tänkta naturreservatet Rambosse.

Bilagor

- Kikåstippen Från avfall till biologisk mångfald utskriftsversion.pdf
- Kikås Deponi_2015-06-09-0503.jpg
- Kikås Deponi_2015-06-09-0666.jpg
- medfinansieringsintyg.doc.pdf
- Komplettering Lona Mölndals stad 17-03-13.docx
- Komplettering Lona Mölndals stad 17-03-30.docx
- Mölndal_2017.pdf

Underskrift och Godkännande av Projekt 17134234

Datum

Underskrift av behörig firmatecknare

Namnförtydligande

För _____

Kommun